

Εἰς Κωνσταντῖνον Ψελλόν.

Οἱ ἐκ τοῦ cod. Paris. Suppl. 690 ἐκδοθέντες ὑπὸ Leo Sternbach „στίχοι λαμβικοὶ εἰς τὴν τελευταίην τῆς Σκληρίνης“ (Rozprawy i sprawozdania z posiedzeń dydziału filologicznego Akademii Umiejętności. Krakow 1891, τ. 15, σ. 375—392) περιέχονται καὶ ἐν τῷ κώδικι 111 τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις πατριαρχικῆς συλλογῆς (ᾧρα τὴν ἡμετέραν Ἱεροσολ. βιβλιοθ. 1, σ. 195). ὅστις, ἂν καὶ μεταγενέστερος τοῦ cod. Paris., διὰ τοὺς εἰρημένους ὁμως τοῦ Ψελλοῦ στίχους εἶναι προσοχῆς ἄξιος. Ἐν πρώτοις τὸ ἐν τῷ τίτλῳ Σκληρίνης παρουσιάζει αὐτόθι τὸν τύπον Σκληρίνας· ἐν αὐτοῖς δὲ τοῖς στίχοις ὑπάρχουσι μὲν κοιναὶ γραφαὶ ἀμφοτέροις τοῖς κώδιξι, ἀλλ’ εὐρίσκονται καὶ πράγματα ἄγνωστα τῷ παρισινῷ, ὡς οὗτος παρίσταται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Sternbach. Ἐκ τῶν κοινῶν τῷ κώδ. M (ἤτοι τῷ παρισινῷ) γραφῶν ἀναφέρω τὰς ἐπομένας διὰ τοῦ I.

1) Στίχ. 23 ὃ ῥίζα μὲν IM. Ταῦτα ὁ ἐκδότης μετέβαλεν εἰς „ἡ ῥίζα ἦν“· ἀναμφιβόλως ὁμως δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τοιαύτης μεταβολῆς, ὅποταν ἐνθυμηθῇ τις ὅτι τὸ ὠ πολλάκις ἐν τοῖς ἀντιγράφοις πηγάζει ἐκ πρωτοτύπου ὠ· δυσοικονόμητον θὰ ἦτο τὸ μὲν, ὡς μὴ ἔχον ἐπόμενον αὐτῷ τὸ δέ, ἀλλ’ οὐδὲν κωλύει νὰ εὐρίσκειται καὶ μεμονωμένον μέχρι τέλους τοῦ λόγου (στ. 24). Οὕτως οἱ στίχοι 22—25 δύνανται νὰ ἔχωσιν οὕτως·

ᾠ δένδρον οἶον ἐξέκοψας, ὦ Χάρων,
οὗ ῥίζα μὲν κάτωθεν ἐψυχωμένη,
ὁ καρπὸς ἐγλύκαζεν αὐτὴν καρδίαν,
τὸ φύλλον, οἶον μὴ μαραίνεσθαι χρόνῳ·

2) Κατὰ τὴν ἔκδοσιν οἱ στίχοι 43—49 ἀνεγνωσθησαν καὶ ἐστίχθησαν οὕτως·

ὦ πάντα συγκρούσασα ταῖς εὐμορφίαις
τῆς γῆς τὰ κάλλη καὶ τὰ φαιδρὰ τοῦ πόλου,
45 καὶ νῦν κρυβεῖσα σωματοφθόρῳ λίθῳ.
Τὰ πάντα πληροῖς στυγνότητος ἐσχάτης,
τῶν δακρῶν γέμοντα, τοῦ πένθους ξένου,
τὸ λαμπρὸν οὐκ ἔχοντα σῆς θείας φάος,
τὸ θέलगον οὐ φέροντα σῆς λύρης στόμα.

Ἀντὶ τοῦ πάντα ἀμφοτέρα τὰ ἀντίγραφα ἔχουσι τὸ προφανῶς ἐσφαλμένον πάντας ἔνεκα τῆς ἀπὸ $\bar{\sigma}$ ἀρχομένης κατόπιν λέξεως· τὸ δὲ κρυβεῖσα ἔγραψεν ὁ ἐκδότης ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ **M** φθαρεῖσα, καὶ τοῦτο βοήθεια τοῦ στίχου 58, ὅπου λέγεται „στγνγῶ κρυβεῖσα καὶ παρ' ἐλίδα λίθῳ“· τοῦτο ὅμως τὸ φθαρεῖσα ἔχει καὶ τὸ **I**, καὶ ἂν δὲν ἀπατῶμαι πρέπει νὰ τηρηθῇ ἐν τῷ στίχῳ 45, διότι ὁ Ψελλὸς πλάττει ἐν αὐτῷ σχῆμα παρονομασίας ἢ παρηγήσεως, ἦτοι „φθαρεῖσα σωματοφθόρῳ λίθῳ“. Κατωτέρω πάλιν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ στίχου 47 ὑπάρχει ἐν τοῖς κώδικεσιν **IM** ἐν φανερόν καὶ, ὅπερ ὁ ἐκδότης μετέβαλεν εἰς τῶν ἄνευ ἀνάγκης· διότι ὁ μὲν στίχος 46 δεῖν νὰ συνδεθῇ μὲ τὸν πρὸ αὐτοῦ στίχον, ὁ δὲ κατόπιν νὰ ἐκληφθῇ ὡς ἐξαρτώμενος ἀπὸ τοῦ δευτέρου πάντα. Οὕτω τὸ κείμενον δύναται νὰ στιχθῇ ὡδὲ πως.

ὦ πάντα συγκρούσασα ταῖς εὐμορφίαις
τῆς γῆς τὰ κάλλη καὶ τὰ φαιδρὰ τοῦ πόλου,
καὶ νῦν φθαρεῖσα σωματοφθόρῳ λίθῳ
τὰ πάντα πληροῖς στγνγότητος ἐσχάτης,
καὶ δακρύων γέμοντα, τοῦ πένθους ξένου,
τὸ λαμπρὸν οὐκ ἔχοντα σῆς θείας φάος,
τὸ θέλγον οὐ φέροντα σῆς λύρης στόμα.

- 3) Κατὰ τὴν ἐκδοσιν οἱ στίχοι 59—60 καὶ 63—64 ἔχουσιν οὕτως·
Ὁ δεσπότης δὲ σῶ πόθῳ τετρνυμένος
καὶ τῶν μεγίστων ἀρετῶν μεμνημένος,
ἔχων τε τῷ νῶ τὴν πικρὰν τιμωρίαν,
ἦν ἐν ξένη γῇ δυστυχῶν ἐκαρτέρει,

Δεσπότης νοεῖται ἐνταῦθα Κωνσταντῖνος ὁ Μονομάχος. Τὸ πανάρχαιον τετρνυμένος εἰσέβαλεν ἐν τῷ στίχῳ ὁ ἐκδότης εἰς διόρθωσιν τοῦ ἐν τῷ **M** κεκρυμμένος· τοῦτο οὕτως ἔχει καὶ τὸ **I**. Τὸ ἐκαρτέρει ἀνήκει τῷ ἐκδότῃ, οἱ δὲ κώδικες **IM** ἔχουσιν ἐκαρτέρεις, καὶ δεῖν τοῦτο νὰ τηρηθῇ ἐν τῷ κειμένῳ, διότι ἔχει ὑπ' ὄψει τὴν Σκλήραιναν, ἣτις πρὸ τῆς ἐν τοῖς ἀνακτόροις εἰσόδου τῆς εὐρίσκειτο ἔξω τοῦ Βυζαντίου ὑπερόρειος (The history of Psellus, ed. Sathas, σ. 113—114).

4) Ἐνταῦθα καταλέγω τὰς ἐξῆς ὀλίγας κοινὰς γραφάς. Στίχ. 70 ἐκτίνα **IM** (ἐκδ. ἐκτίσαι) || 89 ὡσπέρ τινος **IM** || 181 ποῖον τὶ **IM** = ποῖον, τί (ἐκδ. τὸ) || 191 πράττε **IM** || 192 ὡς **IM** (ἐκδ. τὸν) || 198 ἄμβρωτος **IM** || 265 τῆς συμφορᾶς τὶ (= τι) κῦμα τῇ ψυχῇ φέρων **IM** (ὁ ἐκδ. τὸ) || 270 ἀθρόον **IM** (σύνηθες ἐπίρρημα· τοῦτο ὁ ἐκδ. μετέβαλεν ἄνευ ἀνάγκης εἰς ἀθρόα) || 281 αἰ' αἰ' **IM** (ἐκδ. αἰαἰ) || 343 εἰκονισμένον **IM** (ἐκδ. εἰκονισμένος) || 346 φάσκων **IM** (ἐκδ. φάσκω) || 399 κινουμένης **I**. Ἐν τῷ **M** κινουμένη, sed in fine erasa est littera $\bar{\sigma}$. Ἐν τῷ κειμένῳ δεῖν νὰ τηρηθῇ τὸ κινου-

μένυς, ὡς ἐξαρθόμενον ἀπὸ τοῦ ῥεούσης οὐσίας || 407 σύγγρονόν
 μοι IM (ὁ ἐκδ. ἄνευ ἀνάγκης μου) || 420 ἐς IM (ἐκδ. εἰς). — Ταῖς
 γραφαῖς ταύταις προστίθῃμι τὰς ἐξῆς ὀλίγας μοναδικὰς ἐν τῷ I. Στίχ. 68
 ὑπερέτης || 75 λθλοῖς πλέον IM (ἀντὶ τοῦ πλέον ὁ ἐκδότης ἔγραψεν ἄνευ
 ἀνάγκης κλέος) || 103 κήλουσά τε || 126 ὡς (καὶ M) πλοκαμίδα || 130
 σιγῆν || 170 γήρω κομωθῆναι = γηροκομηθῆναι || 175 τέθνηκά
 σου || 173 ἢ ζῆν || 192 εἰσθέρριζε? || 203 λούουσα λουτροῖς I (ἐν τῷ
 M λούουσα) || 215 κίων || 270 τίς I, πῶς M || 272 δὲ I, μὲν M ||
 275 ἀνεστέναξεν || 278 πενδιμωτάτων || 290 αἰ αἰ . . . ἀντι-
 στρόφου τύχης. αἰ αἰ || 310 πρὸς κρημνὸν φέρει || 311 οὐκ ἔστι
 μοι φῶς καὶ πνοή || 330 βίος I, λίθος M || 355 πρῶτον ὡς ἀείζωος
 φύσις || 404 γήροκόμησον || 415 τὰς ἐφ' ἡμῖν ἐλπίδας || 434
 ὕπνου μέτασχε καὶ τροφῆς αὐτοκράτορ || 440 Αὕτη τὰ πάντα
 (= ἢ Θεοδώρα). Ἐν τῷ M ἄτη, τοῦτο δὲ ὁ Sternbach μετέβαλεν
 εἰς Ἄνθη.

Ἐκτὸς τῶν ἀναγνωσμάτων τούτων, ὧν τὰ πλείω δεόν νὰ τη-
 ρηθῶσιν ἐν τῷ κειμένῳ, ὁ κῶδιξ I παρουσιάζει καὶ ἄλλα οὐκ ὀλίγα
 σπουδαιότερα.

Κατὰ τὸ M τὸ στιχοῦργημα ἀριθμεῖ στίχους 443 (οὐχὶ 444, ὡς ἐν
 τῇ ἐκδόσει), κατὰ δὲ τὸ I δύο περιπλέον στίχους, ἀκριβῶς ὅμως 444,
 διότι ὁ νῦν ἐν τῇ ἐκδόσει 144-ος στίχος δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ I, ἐκτὸς
 ἂν διέφυγε τὴν προσοχὴν μου κατὰ τὴν ἀντιγραφὴν. Ὁ ἐξῆς ἔλλειπῶν
 τῷ M στίχος

οὕτως ὕναιο σῆς, ἀναξ, σκηπτουχίας

παρεντίθεται μεταξὺ τῶν σημερινῶν στίχων 408 καὶ 410, καὶ τοῦτο
 διότι στίχος 409 δὲν εὑρίσκεται ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Sternbach ἢ διὰ
 καταστροφὴν αὐτοῦ ἐν τῇ τυπώσει τῶν στίχων, ἢ δι' ἐσφαλμένην αὐτῶν
 τῶν στίχων ἀρίθμησιν.

Ἐτερος ἀνύπαρκτος ἐν τῷ M στίχος εἶναι ὁ ἐξῆς

αἶρει πρὸς ὕψος τῆς ὑπερτάτης τύχης,

οὗ μέρος μόνον σφύζεται ἐν τῷ νῦν 16-ῳ στίχῳ. Ὁ αὐτὸς στίχος
 συνδέεται μὲ τὸ ἐξῆς φαινόμενον, ὅτι ἐν τῷ I οἱ στίχοι 76—89 ἔχουσι
 τάξιν διάφορον τῆς τοῦ M, τὴν ἐπομένην.

αἶρει πρὸς ὕψος τῆς ὑπερτάτης τύχης,
 κοινὴν τίθησι τοῦ βίου σε προστάτιν.

Ἐπειτα μείζους ἐννοῶν βαθμοὺς πάλαι,
 πρὸς μείζον αὔξει καὶ μεταίρει σου κλέος·
 τιμῇ καταστράφας σε λαμπρᾶς ἀξίας
 καὶ τὴν σεβαστὴν ἐκ γένους καὶ τοῖς τρόποις

τιμᾶ σεβαστὴν ἐκ τύχης¹⁾ καὶ τοῦ βίου.
 Ὄφθαλμὸς αὐτῷ, φῶς ὑπῆρχες ἠδύνον,
 ζωὴ, πνοή, τὰ πάντα, θόξα καὶ κράτος
 ὀρωμένη, λαλοῦσα καὶ κινουμένη·
 παρῆν γὰρ ἐν σοὶ κάλλος ἦθος καὶ χάρις·
 καὶ γλυκύτης ἔμψυχος ἦνθε σὴ φύσει,
 καὶ πᾶς βλέπων σε μὴ θέλων²⁾ ἐμειδία,
 ὥσπερ τινὸς χάριτος ἐμπεπλησμένος,
 καὶ χεῖρα κινῶν ἀλλ' ὁμοῦ καὶ καρδίαν³⁾
 „ἄμμεπτος“ εἶπεν, „ὄς ποθεῖ τὴν σὴν θέαν“.

Ἐν Πετροπόλει, 4 Μαρτίου 1905.

Ἄ. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς.

1) γένους M.

2) βλέπων M.

3) τὴν κάραν M.